

دکتر عباس افراه
بورد تخصصی آزمایشگاه بالینی

آزمایش Cell free DNA خون برای غربالگری سرطان کولورکتال، تاییدیه FDA گرفت

و یا بیمار است. در کشورهای پیشرفته همه تست های غربالگری با بیمه پذیرش می شود. آخرین پروتکل غربالگری سرطان کولورکتال (CRC) در ایالات متحده، طبق سفارش سازمان های بزرگی مانند گروه ویژه خدمات پیشگیرانه ایالات متحده (USPSTF) و انجمن سرطان آمریکا (ACS)، شامل دستورکارهای زیر است:

۱. سن آغاز غربالگری

افراد با خطر متوسط: غربالگری منظم CRC از سن ۴۵ سالگی شروع می شود (قبلاً ۵۰ ساله بود که به دلیل افزایش بروز CRC در افراد جوان تر به روز شده است). در افراد پرخطر (برای نمونه، وجود سابقه خانوادگی CRC، سابقه شخصی بیماری IBD یا سندرم های ژنتیکی مانند سندرم لینچ یا پولیپوز آدنوماتوز خانوادگی): ممکن است نیاز باشد که غربالگری را زودتر شروع کنند، شاید در سن ۴۰ سالگی یا زودتر، بسته به عوامل خطر زمینه ای فردی دارد.

۲. گزینه های تست غربالگری

آزمایش های زیر برای افراد در معرض خطر متوسط CRC توصیه می شود:
تست های دیداری (آزمایش های ساختاری)
کولونوسکوپی: هر ۱۰ سال انجام می شود. موثرترین

FDA در تاریخ هشتم مرداد یک آزمایش غربالگری به نام Shield را تایید کرد که می تواند تومورهای روده بزرگ و یا راست روده را در حدود ۸۷ درصد موارد زمانی که سرطان در مراحل اولیه و قابل درمان است، با دقت تشخیص دهد. خبر تاییدیه آن از سوی شرکت سازنده این تست (Guardant Health) اعلام شد و تنها چند ماه پس از انتشار نتایج امیدوار کننده کار آزمایشی بالینی در مجله نیوانگلند جورنال توانست تایید را بگیرد.

گرچه کولونوسکوپی به عنوان "استاندارد طلایی" غربالگری سرطان کولورکتال در نظر گرفته می شود، سایر روش های غربالگری با درجات مختلفی از حساسیت، ویژگی و کاربرد بالینی وارد عمل بالینی شده اند.

روش قدیمی آزمایش خون مخفی در مدفوع با روش گایاک، بر پایه اکسیداسیون خون در مدفوع با پراکسیداز است. این روش دارای محدودیت هایی است مانند حساسیت ضعیف، نیاز به تغییر رژیم غذایی پیش از نمونه گیری. چندسالی است که روش ایمونوشیمیایی مدفوع (FIT) جانشین آن شده است. در این روش هموگلوبین انسانی در مدفوع تشخیص داده می شود و حساسیت و ویژگی بهتری را در مقایسه با روش گایاک دارد. FIT همچنین نیاز به برنامه ریزی پیشین رژیم غذایی ندارد. آزمایشگاه های پزشکی در ایران به خاطر نوسانات ارزی، از این نظر با چالش روبرو هستند. برای آزمایشگاه ها هزینه ی کیت FIT بیشتر از دریافتی از بیمه

۳. سن برای توقف غربالگری

سن ۷۵ تا ۸۵ سال: تصمیمات غربالگری باید براساس سلامت کلی فرد، امید به زندگی و سابقه غربالگری قبلی فردی باشد. سن ۸۵ سال و بالاتر: غربالگری به طور کلی توصیه نمی شود.

۴. زمینه های افزایش ریسک بیشتر که باعث انجام غربالگری زودتر می شود:

سابقه خانوادگی CRC یا پولیپ آدنوماتوز. سابقه شخصی پولیپ، CRC یا بیماری التهابی روده (کولیت اولسراتیو یا بیماری کرون). سندرم های ژنتیکی (به عنوان مثال، سندرم لینچ، پولیپ آدنوماتوز خانوادگی).

۵. تصمیم گیری مشترک مراقبان بهداشتی: برای افراد در معرض خطر متوسط، تصمیم گیری مشترک با ارائه دهندگان مراقبت های بهداشتی تشویق می شود، به ویژه هنگام انتخاب بین تست های غربالگری. عواملی مانند در دسترس بودن تست، ترجیحات بیمار و سابقه پزشکی فردی باید تصمیم را هدایت کنند.

این پروتکل ها منعکس کننده آخرین دستور کار USPSTF است که بر تشخیص زود هنگام با انواع گزینه های آزمایش تاکید می کند و انعطاف پذیری در رویکرد غربالگری براساس عوامل خطر و ترجیحات فردی را نیز فراهم می کند. آزمایش تازه اگر همانند آزمایش های فوق مورد پذیرش بیمه قرار گیرد، بی گمان جایگاه ویژه ای پیدا می کند. مدیرعامل شرکت Guardant Health، سازنده این کیت، امیرعلی طلاساز با تبار ایرانی است.

تست برای تشخیص پولیپ و CRC. امکان برداشتن فوری پولیپ و در صورت نیاز انجام بیوپسی.

سی تی کولونوگرافی (کولونوسکوپی مجازی): هر ۵ سال یکبار انجام می شود.

آزمایش تصویربرداری غیرتهاجمی که تصاویر دقیقی از کولون و رکتوم بدست می دهد. اگر ناهنجاری دیده شود باید با کولونوسکوپی پیگیری شود.

سیگموئیدوسکوپی انعطاف پذیر: هر ۵ سال یا هر ۱۰ سال اگر با FIT سالانه همراه باشد.

فقط قسمت پایینی روده بزرگ را بررسی می کند. جامع نیست مثل کولونوسکوپی است، اما همچنان برای تشخیص ناهنجاری ها در کولون سیگموئید موثر است.

آزمایش از نمونه مدفوع

تست ایمونوشیمیایی مدفوع (FIT): انجام آن بیشتر سالیانه است. هر گاه نتیجه خون پنهان در مدفوع که نشان بالقوه CRC یا پولیپ است، مثبت باشد نیاز به کولونوسکوپی پیگیری دارد.

آزمایش خون مخفی مدفوع مبتنی بر گایاک با حساسیت بالا (gFOBT): این آزمایش در کانادا دیگر منسوخ است.

مشابه FIT، خون پنهان در مدفوع را تشخیص می دهد، اما قبل از آزمایش نیاز به محدودیت های غذایی دارد. در صورت مثبت بودن کولونوسکوپی، پیگیری لازم است.

آزمایش DNA مدفوع چندهدفه (مانند Cologuard):

هر سه سال یکبار. یک آزمایش غیرتهاجمی که جهش های DNA و خون در مدفوع مرتبط با CRC را بررسی می کند. در صورت مثبت بودن نیاز به کولونوسکوپی پیگیری دارد.